

Daha büyük bir dünyaya doğru

Moderna Museet 1958 yılında kurulduğu zaman zamanın sanatsal çizgiyi belirleyen merkezler Paris ve New York'tu. Müze Andy Warhol, Robert Rauschenberg ve Niki de Saint Phalle gibi temel figürlerle Pop Sanatının kuzey ülkelerinde tanıtımını aktif olarak üstlendi. Meret Oppenheim ve Salvador Dalì gibi ikonik özelliğe sahip gerçeküstücülerin eserleri de satın alındı. Marcel Duchamp, müzedeki varlığı ile günümüz sanatını hala etkilemeye devam etmektedir.

Müzenin koleksiyonunda baskın olan yapıtlar, batı kültürü geleneği içinde yer alan eserlerdir. Kadın sanatçılar geçen yüzyıl içinde gitgide artan bir yer edinmiş, gene benzer şekilde daha geniş bir coğrafyaya ilginin artması sanat yaşamını temelinden değiştirmiştir. Bugün büyük şehirlerden hiç biri sanat üzerinde merkezi bir konumu sahip değildir. Sanatçılar aynı anda değişik yerlerde etkinlik göstermekte ve merkez ve periferi dair var olan bakışımızı değiştiren enstalasyonlar sergilemektedirler. İsveç'te de batı kültürünün standart anlatımını zenginleştiren sanatçılara yer verilmektedir.

Elbette bu değişiklikler, koleksiyonda yer alacak eserlerin toplanması da dahil olmak üzere Moderna Museet'in çalışmalarını etkilemektedir. Bir yarım yüzyıl öncesinde müze, temsil ettiği zamanın tam ortalarındaydı ve gelecekteki akımlar için katalizör görevini üstlenmişti. Ancak bugün küreselleşen dünyada bağlamı koruyan, canlı, açık ve dahil edici kalmak isteyen bir müze nasıl hareket etmelidir? Bu yavaş bir süreçtir ve Moderna Museet'in büyüklüğüne sahip tüm müzeler için geçerlidir.

"Daha büyük bir dünyaya doğru" ile, müzenin koleksiyonu arasında yer alan ve oldukça yeni eserler arsından seçilmiş yapıtlar gösterilmektedir. Ortak payda farklı dil ve kıtalar arasında kurdukları köprüdür ve günümüz sanatı için gitgide daha belirgin bir özellik haline gelen karmaşıklığı yansıtmaktadırlar.

Etel Adnan / Meriç Algün Ringborg / Pia Arke / Kader Attia / Emily Jacir / Enrique Martínez Celaya / Oscar Murillo / Sirious Namazi / Rirkrit Tiravanija / Adrián Villar Rojas / Ai Weiwei

Küratör:

Daniel Birnbaum

Ann-Sofi Noring

Ai Weiwei (1957)

Fairytale – 1001 Qing Dynasty wooden chairs, 2007

2013 yılında The American Friends of the Moderna Museet Inc.'a Theodor ve Isabella Dalenson tarafından bağışlanmıştır.

Kassel'de tekrarlayan *documenta* adlı serginin 12:cisi nedeni ile Ai Weiwei, 1001 Çinliyi Kassel'e çağırıp sergi süresince orada bulunmalarını sağladı. Sadece orada olmaktan, yerel halkı karşılamaktan, kısaca serginin bir parçası olmaktan başka işleri yoku.

Fairytale adlı eser, sergiye katılan bu yolcular dışında, burada altı tanesi sergilenen 1001 adet Qin Hanedanına ait (1644-1912) sandalyeden meydana geliyordu. Ai Weiwei bu sandalyeleri "geçmişe ve bu geçmişin anısına sembolik bir tavır" olarak tanımlamıştır. Aslında ayrıcalıklı bir sınıf için üretilmiş eşyalardır bunlar. Bu bilgi ışığında ve bazı insanlar için bir yerden bir yere gitmenin zorluklarını göz önünde bulundurarak, sanatçı tarihe ilişkin bilgi ve tarihi yapıları bugün nasıl kullanmakta olduğumuza dikkat çekmek istiyor. Politik olarak aktif Ai Weiwei hakkında 2011 ve 2015 tarihleri arasında seyahat etme yasağı konmuş ve bu süre zarfında sanatçının Çin'den dışarıya seyahati yasaklanmıştı.

Etel Adnan (1925)

Adsız / Untitled, 2013

Adsız / Untitled, 2014

Adsız / Untitled, 2014

2014'te satın alınmıştır

Etel Adnan Lübnan'da doğmuş, bugün Fransa ve ABD'de yaşayan bir ressam, şair ve filozoftur. Etel Adnan'ın küçük resimleri genellikle benzer şekillerden meydana gelir –belli bir renkte kalın boya tabakası üzerine tek düzeliği bozan ve içe bakış için soyut bir manzara teşkil eden küçük bir ayrıntıdan (çoğunlukla da sadece bir daire veya dikdörtgenden) oluşur. Sanatçı soyut sanatı şiirsel bir ifade ile yorumlar, resimlerinde konu ve biçimi anılarından ve onun için anlamı olan yerlerden çıkarır. Kaliforniya'daki Mount Tamalpais bunlardan biridir ve eserlerinde olduğu gibi yazılarında da neredeyse bağımlılık derecesinde rol oynar. Kişisel anılar, insanın yeryüzünde varoluşuna ilişkin genel geçer düşüncelere dönüşür. Sanatçının yaratma süreci spatulasının izinde takip edilebilir, eserlerinde kendiliğindenlikle sabırsızlık yan yana kendini gösterir, tuvalin dokusu sarı dikdörtgenin bir köşesinden aniden beliriverir. Etel Adnan şiirlerini İngilizce yazar. Sanatçıya göre İngilizce hataya fazla takılmadan özgür ifade gücü olan bir dildir, aynı zamanda da dilde çoğulculuğun önemini vurgular.

Adrián Villar Rojas (1980)

Los teatros de Saturno, 2014

Alım tarihi 2015

För Adrián Villar Rojas için tiyatro, sanatın içinde olageldiği yeni durumların yaratıldığı bir ortam. Tiyatro aynı zamanda üzerinde düşünmek için bir yer, insan olarak kendi dilimizi ve kurallarımızı yarattığımız bir yer. Öte yandan bunları doğaya uygulayamıyoruz, uygulamaya çalışmak Villar Rojas'a göre "kısaca çılgınlık olurdu". Villar Rojas'ın eserleri sürekli ekoloji, yıkım ve zaman çevresinde odaklanıyor. Eser sürekli bir değişim içinde yer alıyor; bazı şeyler ölürken bazı şeyler tekrar doğuyor. Bu şekilde sanatçı, bir eserin ölümlülüğü ve geçiciliği üzerine yoğunlaşıyor.

Saturn Roma mitolojisinde zamanın Tanrısıdır. *Los Teatros de Saturno* adlı eserde sanatçı bir eserin yaşam süresini irdeliyor: Eser artık kimse için bir şey ifade etmediği zaman neye dönüşür? Eserde üzerinde durulmak istenen sadece zaman paradoksu değil, bu eserin "yeni satın alındı" adı altında sergilenmesi de bir paradoks içerir - genellikle Villar Rojas eserlerinin sergi sonrasında parçalara ayrılmasını, yok edilmesini ister.

Rirkrit Tiravanija (1961)

Adsız 2000 (How it is possible...), 2000

Alım tarihi 2000

1961 yılında Buenos Aires'te doğan Rirkrit Tiravanija, Tayland, Etiyopya ve Kanada'da büyüyor. Günümüzde New York, Berlin ve Bangkok'ta çalışmalarını sürdürmekte. Sanatçı sosyal katılımcılığın ahlaki sorgulama ile birleşmesinden meydana gelen eserler yaratıyor.

Sanatçı 1990'ta New York'ta bir galeride eserlerini sergilemek yerine Pad Thai adlı geleneksel Tay yemeğini tuttu konuklarına ve dünyanın değişik yerlerinde bir çok kez farklı yemekler tutarak bunu tekrarladı. Sanatçı iki yıl sonra bir galeriyi kırık dökük eşyalarla doldurarak, kırılğan sanat eserlerinin bulunduğu bir galeriden çok bir ardiyeye benzemesini sağladı.

Rirkrit Tiravanija gitgide, kamuya ait alanlarda oyun içeren etkinlikler yaratarak yaşam ve sanat arasındaki o önceden belirlenmiş çizgiyi yok etmeye başladı. 1998'de Tayland'da Sanpatong'da oturanlara ve sanatçılara toprak dağıtarak sürdürülebilir bir çevre oluşturmaları için bir proje başlattı. *Adsız 2000 (How it is possible...)* Rirkrit

Tiravanija'nın bu proje kapsamında kendi ayrılan alana inşa ettiği bir evdir ve uzun süreden beri Moderna Museet'in koleksiyonu arasında yer almaktadır.

Meriç Algün Ringborg (1983)

Ö (Ortak harf)

Carl Friberg Vakfı'ndan gelen kaynak sayesinde satın alınmıştır 2013

"Bir çok eserimin temelini yazı oluşturuyor, çünkü dil, çeviri ve yorumlar benim günlük yaşantımda büyük bir rol oynuyor". Sanatçı kimliğini kazanmasında yeri olan ve *Ö (Ortak harf)* (*Ö (The Mutual Letter)*) iyice belirginleşen konulara dair Meriç Algün Ringborg böyle söylüyor. Yapıtında Algün Ringborg aynı şekilde yazılan ve hem Türkçede hem İsveççede aynı anlama sahip 1 270 kelimeyi bir araya getiriyor. Bu kelimeler bir sözlükte bir araya getirilmiş. Aynı zamanda sanatçıyla birlikte ana dili İsveççe olan bir başka okuyucu her sözcüğü kendi dilinde okuyarak sesli bir yapıt ortaya koyuyor. Anadili İsveççe olan birinde Algün Ringborg'un okudukları aksanlı İsveççe konuşuyor izlenimi yaratıyor, aynı şey diğer okuyucu içinde Türkçede geçerli.

Ne Türkçe ne de İsveççe bilen biri içinse bu okuma anlamsız, kelimelerin ardı ardına yığılmasından oluşan ve dinleyiciyi sıkarak kendi dilinde konuşmayan insanların ülkesine yeni gelmiş rolünü veren bir okumaya dönüşüyor. Dil bizi aşıyor ve bizi görmezden geliyor. Dille ya bir şeye dahiliz ya da eksiliyoruz: ya kendimizi bu durumla özdeşleştirebiliyoruz ya da ya da anlamıyoruz. Daha büyük bir dünyaya doğru, dilin gücüne dair soruları akla getiriyor.

Pia Arke (1958–2007)

Kronborg serisinden, 1996

Sanatçının başı 1996

Pia Arke'nin hikayesi kolonyalizmin izlerini taşır: sanatçı Batı Grönlandlı bir terzi ile Danimarkalı bir telegrafçının kızıdır. Pia Arke kendisini bir piç olarak tanımlar - karışık bir geçmiş ve eşleştirmesi zor bir karışımdan gelir. Bir ayağı doğal olanda bir ayağı teknik üzerinde ayakta durmaya çalışan fotoğraf sanatını da bir piç olarak tanımlıyor sanatçı.

Çalışmaları, postkolonyalizme ilişkin soruları akla getiriyor ve bunlar arasında piç olmaktan insan olmaya dönüşüm de yer alıyor. Kronborg serisine ait resimler, fotografik mekan ile poz verme süreci ve sanatçı arasındaki uyumu görünür kılıyor - örneğin kumsal resimlerine sanatçının gölgesi düşüyor. Sanatçı bir özne ya da bir obje olarak değil bedeni ile

fotoğraf çekme sürecine giriyor, vücudunu bilhassa yaratma sürecine dahil ediyor. Resmi çerçeveleyip vücudunu süreç ile kaynaştırdığı zaman Pia Arke fotoğraf makinasını değil kendisini vurgulamış oluyor. Sanatçı, kolonyalizmin öyküsüne güvenilir bir şekilde ulaşmanın tek yolunun, bunu kişisel olarak ele almak olduğunu vurgular.

Sirous Namazi (1961)

Sirous Telling Jokes, 1996

Alım tarihi 2013

Sirous Namazi'nin erken video yapıtlarından *Sirous Telling Jokes*'da, ana dili Farsçada esprili öyküler anlatan sanatçıyla karşılaşyoruz. Bu videolarda altyazılar bilerek kullanılmamıştır. İzleyenin dili videoda kullanılan dil değilse vücut diline, yüz ifadesine, anlatımdaki duraklamalara güvenerek, nerelerde gülündüğüne bakarak anlamaya çalışır. Namazi İran'dan İsveç'e ergenlik çağında gelmiş bir sanatçı. Bu da eseri, farklı kültür ve dillerin karşılaşmasına, dışlayıcı biçim ve sorunların ortaya çıkışına bir yorum olarak algılamayı kolaylaştırıyor. Bir çok eserinde Namazi insanlar arasında var olan sınırları işliyor. Örneğin 2002'de ortaya çıkardığı ve Moderna Museet'in koleksiyonu arasında yer alan eseri *Periphery*'de olduğu gibi; parabol anteni olan gerçek ölçülerde bir balkon. Yapıt, evin özel alanı ile iletişim teknolojisi arasında, kişisel olan ile evrensel olan arasındaki ilişkiyi sorgulamak için kullandığı bir sınır-alan, sınır-ülke yaratıyor; Namazi'nin sık sık geri döndüğü bir konu.

Oscar Murillo (1986)

The Problem of Digesting Something that's Bigger than You Can Handle, 2013

Carl Kostyál'dan gelen kaynak sayesinde satın alınmıştır

Mekan kavramı, varoluşa dair her şeyde kendini hissettirir. Oscar Murillo'nun yapıtları da birer istisna oluşturmuyor. Murillo'nun üzerinde çalıştığı yapıtlar hep yere serilidir. Yağlı boya, kurşun kalem ve pastel boya kullanır, yerdeki toz ve çöpleri yapıtlarına katar. Mekanda hareketin, Murillo'nun kendi hayatına da yansımaları vardır – bir yerde büyümüş (Kolombiya) ve şimdi dünyanın diğer ucunda bir yere yerleşmiştir (İngiltere) – Resim yerden kaldırılıp duvara asıldığı zaman bu hareket belirginleşir.

Murillo için yaratma süreci meditatif bir süreç: sanat eseri ve içinde yaratıldığı mekan arasında doğrudan bir bağ mevcuttur ve bu kimliklerimizi nasıl oluşturduğumuza, bizi çevreleyen ve çevremizdekileri etkileyen her şeyin içimizdeki yankısına ve bizi yaratmasına ilişkin sorular akla getirir. Murillo eserlerine kattığı

toz ve çöpleri, atölyenin var olduğu gerçekliği terk ettikten sonra eserleri ile bir çeşit ilişkiyi koruma çabası olarak algılıyor. Toz ve çöpler her yerde ve bu nedenle demokratik bir araç olarak işlev görüyor.

Kader Attia (1970)

Open Your Eyes, 2010

Alım tarihi 2014

Kader Attia 1970 yılında doğdu. Cezayir ve Paris'in dış mahallelerinde büyüdü, günümüzde Berlin'de çalışmalarını sürdürüyor. Sembolik ve şiirsel bir yöntem ile batı kültürünün dünyaya hakimiyetinin doğurduğu sonuçlardan yola çıktığı eserlerinde, iki ayrı kültürde yetişmiş olma deneyimlerine sürekli geri dönüyor.

Open your eyes, batının insan vücudunu onarma fikri ile batı haricindeki kültürlerde artefaktları onarma fikrini karşılaştıran düşündürücü bir slayt enstalasyonu. Örneğin birinci dünya savaşını deneyimlemiş askerlerin fotoğrafları; aldıkları yaralar, yıkmaya ve Afrika'dan bir objenin onarımını hatırlatan tekrar kurmaya dair görsel bir anlatı oluşturuyor.

Slaytlar, mükemmellik ve güzellik, değer ve bütünlük, etik ve estetik gibi kavramlara ışık tutan karşılaştırmalı bir fotoğraf gösterisine dönüşüyor. Bu karşıtlıklar aracılığı ile Kader Attia, 1900'lerde kolonyalizm ile modernizmin nasıl el ele ilerlediğine dair güçlü bir eleştirel bakış yaratıyor.

Emily Jacir (1970)

Reem, Where We Come From serisinden
Marie-Therese, *Where We Come From* serisinden
Johnny, *Where We Come From* serisinden
Mahmoud, *Where We Come From* serisinden
(Tüm eserleri 2002-2003)

Alım tarihi 2004

Emily Jacir'in eserleri genel olarak geçmişin bugüne yansımalarına, bir yerin zor erişilebilirliğine, hatta belki de o yere ulaşılmanın imkânsızlığına ilişkindir. Bu durum Jacir'in iyi bilinen *Where We Come From* adlı seri yapıtlarının da ana temasını oluşturmaktadır. Filistin'de, Betlehem'de [Beytüllahim] doğan sanatçı, bugün çalışmalarını New York'ta sürdürmektedir. Sahip olduğu Amerikan pasaportunun da yardımı ile sürekli Filistin'e geri dönme olanağı bulmaktadır – bunun aynı zamanda söz konusu seride yer alan yapıtları için bir ön koşul olduğu söylenebilir. Çalışma öncesinde Jacir, diaspora içinde yer alan ya da işgal altındaki bölgeye yerleşmiş 30 Filistinliye “Sizin için Filistin'in neresinde olursa olsun bir

şey yapabilecek olsam ne yapmamı isterdiniz?” sorusunu yöneltmiştir. Yanıtlar çok çeşitlilik gösterse de, genellikle şunları içermiştir: “İsrail’deki postaneye gidip telefon faturamı ödemek”; “Sıradan bir günde Hayfa’da bir şeyler yapmak”; “Filistin’deki aileme ait evin, sokak adı ve işgalcilerin adıyla birlikte bir fotoğrafını çekmek”. Bazen bu istekler en sıradan olanı hatırlatma işlevi görür. Yerine getirilen bu isteklerden oluşan Jacir’in fotoğrafları, kayıp sıradana birer atıftır.

Enrique Martínez Celaya (1964)

The Early Hunger, 2009

Boris Harman Said’in bağışı 2012

Enrique Martínez Celaya’ya ait bir çok yağlı boyanın teması kıştır, sanki Los Angeles’ın ılıman ikliminde değil de Kuzey Avrupa’da yaşıyormuş gibi. *The Early Hunger* bir istisna oluşturmaz. Şurada kendini, tanımadığı bir kış manzarası ile çevrili bulan tropiklere ait bir kuş değil mi? Kuş yanlış bir yere uçmuş sanki, bir tür özlemi dile getirmekte. Belki de bu kuş hiç bir yere ait değildir?

Enrique Martínez Celaya 1964 yılında Kuba’da doğdu. Ailesi hemen ardından ülkeyi terk etti. Sonrasında 1970’lerde İspanya’ya geldiğinde, kendisini ilk kez büyük bir yalnızlık içinde bulduğunu söylüyor sanatçı ve işte bu duyguyu değişik biçimlerde eserlerinde işlemeyi sürdürüyor.

Sanatçı aynı zamanda özlem ve yalnızlık duygusunun yalnızca yıkıcı bir güç olması gerekmediğini de vurguluyor. Hayatta özlemin umudu, yeni ve beklenmeyene bir çeşit değişim umudunu da barındırdığı durumlar mevcut. Daha geniş bir çerçeveden bakıldığında Enrique Martínez Celaya’nın eserleri milliyet kimliğine, kültürel veya iklimsel bölgelerin kapsamına kolayca sokulamayacak bir dünya çiziyor.